

Действующие лица:

Возный Тетерваковский.

Горпина Терпилиха — вдова старуха.

Наталка — дочь ее.

Петро — любовник Наталки.

Микола — дальний родственник Терпилихи.

Макогоненко — выборный села.

ДЕЙСТВИЕ I

Театр представляет село при реке Ворскле. Через сцену улица малороссийских хат, к реке ведущая, и в сей улице хата Терпилихи.

Явление 1

Наталка (*выходит из хаты с ведрами на коромысле, подойдя к реке, ставит ведра на берегу, подходит на край сцены в задумчивости и поет*).

№ 1

Віють вітри, віють буйні, аж дерева гнуться;
О, як моє болить серце, а сльози не ллються. (2)

Трачу літа в лютім горі і кінця не бачу,
Тільки тогді і полегша, як нишком поплачу. (2)

Не поправлять сльози щастя, серцю легше буде,
Хто щасливим був часочок, по смерть не забуде. (2)

Єсть же люди, що і моїй завидують долі,
Чи щаслива та билинка, що ростеть на полі? (2)

Що на полі, що на пісках, без роси, на сонці?
Тяжко жити без милого і в своїй сторонці. (2)

Де ти, милий, чорнобривий? Де ти? Озовися!
Як я, бідна, тут горюю, прийди подивися. (2)

Полетіла б я до тебе, та крилля не маю,
Щоб побачив, як без тебе з горя висихаю. (2)

До кого я пригорнуся, і хто приголубить?
Коли тепер того нема, який мене любить. (2)

Петре! Петре! Де ти тепер? Може, де скитаєшся в нужді і горі і проклинаєш свою долю; проклинаєш Наталку, що через неї утеряв пристанище; а може (*плачет*), забув, що я живу і на світі. Ти був бідним, любив мене — і за те потерпів і мусив мене оставити; я тебе любила і тепер люблю. Ми тепер рівня з тобою: і я стала така бідна, як і ти. Вернися до мого серця! Нехай глянуть очі мої на тебе іще раз і навіки закриються...

Явление 2

Наталка и возный

Возный. Благоденственного і мирного пребиванія!
(*В сторону.*) Удобная оказія предстала зділати о собі предложеніє на самоті.

Наталка (*кланяясь*). Здорові були, добродію, пане возний!

Возный. «Добродію!»! «Добродію!»! Я хотів би, щоб ти звала мене — тее-то як його — не вишепом'янутим ім'ярек.

Наталка. Я вас зову так, як все село наше величає, шануючи ваше письменство і розум.

Возный. Не о сем, галочко, — тее-то як його — хлопочу я, но желаю із медових уст твоїх слишати умилительное названіє, сообразное моему чувству. Послушай:

№ 2

От юних літ не знав я любові,
Не ощущал возженія в крові;
Как вдруг предстал Наталки вид ясний,
Как райский крин, душистый, прекрасний;

Утробу всю потряс;
Кров взволновалась,
Душа смішалась;
Настал мой час!

Настал мой час; і серце все стонеть;
Как камень, дух в пучину зол тонеть.
Безмірно, ах! люблю тя, дівицю,
Как жадний волк младую ягницю.

Твой предвіщаєть зрак
Мні жизнь дражайшу,
Для чувств сладчайшу,
Как з медом мак.

Противні мні Статут і розділи,
Позви і копи страх надоїли;
Несносен мні сингкліт весь бумажный,
Противен тож і чин мой преважный.

Утіху ти подай
Душі смятенной,
Моей письменной,
О ти, мой рай!

Не в состоянні поставити на вид тобі сили любові моєї. Когда би я іміл — тее-то як його — столько язиков, сколько артикулов в Статуті ілі сколько зап'ятих в Магдебурзьком праві, то і сих не довліло би навосхваленіє ліпоти твоєї! Єй-ей, люблю тебе до безконечності.

Наталка. Бог з вами, добродію! Що ви говорите! Я річі вашей в толк собі не возьму.

Возний. Лукавиш — тее-то як його — моя галочко! і добре все розумієш. Ну, коли так, я тобі коротенько скажу: я тебе люблю і женитись на тобі хочу.

Наталка. Гріх вам над бідною дівкою глумитися; чи я вам рівня? Ви пан, а я сирота; ви багатий, а я бідна; ви возний, а я простого роду; та й по всьому я вам не під пару.

Возний. Изложенні в отвітних річах твоїх резони суть — тее-то як його — для любові ничтожні. Уязвленне частореченною любовію серце, по всім божеським і чоловічеським законам, не взираєть ні на породу, ні на літа, ні на состояніє. Оная любов все — тее-то як його — ровняєть. Рци одно слово: «Люблю вас, пане возний!» — і аз, вишеупом'янутий, виконаю присягу о вірном і вічном союзі з тобою.

Наталка. У вас єсть пословиця: «Знайся кін з конем, а віл з волом»; шукайте собі, добродію, в городі панночки; чи там трохи єсть суддівен, писарівен і гарних попівен? Любую вибирайте... Ось підіть лиш в неділю або в празник по Полтаві, то побачите таких гарних, що і розказати не можна.

Возний. Бачив я многих — і ліпообразних, і багатих, но серце моє не імієть — тее-то як його — к ним поползновенія. Ти одна заложила єму позов на вічні роки, і душа моя єжечасно волаєть тебе і послі нишпорной даже години.

Наталка. Воля ваша, добродію, а ви так з-письменна говорите, що я того і не зрозумію; та і не вірю, щоб так швидко і дуже залюбитись можна.

Возний. Не віриш? Так знай же, що я тебе давно уже — тее-то як його — полюбив, як тільки ви перейшли жити в наше село. Моїх діл околичності, возникающіі із неудобних обстоятельств, удерживали соділати признаніє пред тобою; тепер же, читая — тее-то як його — благость в очах твоїх, до формального определенія о моеї участі, открой мні, хотя в терміні, партикулярно, резолюцію: могу лі — тее-то як його — без отсрочок, волокити, проторов і убитков получитьи во вічноє і потомственное владініє тебе — движимое і недвижимое імініє для душі моеї — з правом владіти тобою спокійно, безпрекословно і по своєї волі — тее-то як його — розпоряджать? Скажи, говори, отвічай, отвітствуй, могу лі бить — тее-то як його — мужем пристойним і угодним душі твоєї і тілу?

Наталка (*поет*).

Видно шляхи полтавськіі і славну Полтаву,
 Пошануйте сиротину і не вводьте в славу.
 Не багата я і проста, но чесного роду,
 Не стиджуся прясти, шити і носити воду.
 Ти в жупанах і письменний, і рівня з панами,
 Як же можеш ти дружиться з простими дівками?
 Єсть багацько городянок, вибирай любую;
 Ти пан возний — тобі треба не мене, сільськую.

(*По окончании пения говорит.*)

Так, добродію, пане возний! Перестаньте жартувати надо мною, безпомощною сиротою. Моє все багатство єсть моє добре ім'я; через вас люди начнуть шептати про мене, а для дівки, коли об ній люди зашепчуть...